

1. Рекреаційна діяльність (в літній період на острові знаходиться велика кількість відпочиваючих, які залишають після себе багато сміття, вирубують живі дерева).

2. Браконьєрство (незаконне знищення тварин як під час дозволеного полювання, так і в будь-який інший період року).

3. Берегозахисне будівництво (зменшення розмірів піщаної коси вздовж узбережжя Чорного моря внаслідок будівництва хвилерізів в районі смт. Лазурне та смт. Залізний порт).

Острів Джарилгач представляє собою унікальний природний комплекс, природа якого має пізнавальну та освітню цінність, що сприяє екологічному вихованню, зростанню рівня освіченості і загальної культури дітей та дорослих. Також він виступає як чудовий полігон для довготривалих наукових досліджень. Тут можуть вивчатися екологічні сукцесії, біологія рідкісних видів, проведення фауністичних досліджень та моніторингу стану екосистем і популяцій рідкісних та екологічно і практично важливих видів.

Література:

1. Географічна енциклопедія України: в 3 томах / [Редкол. О.М. Маринич (відпов. редактор) та ін.] - К.: УРЕ ім. М.П. Бажана, 1990. - Т. 2-3.
2. Геологія шельфа УРСР. (Стратиграфія шельфа и побережья Черного моря) [Текст] / [Т.В.Астахова, С.В.Горак, Е.Я.Краева и др.: под ред. Е.Ф.Шнюков]. – К.: Наукова думка, 1984. – 184 с.
3. Биоразнообразие Джарылгача: современное состояние и пути сохранения / Т.И.Котенко, Т.Б.Ардамацкая, Д.В.Дубына и др., науч.ред. . Т.И.Котенко и Ю.Р.Шеляг-Сосенко. – К.: Весник зоологии, 2000. – 240 с.
4. Вихованець Г.В. Провідні риси ландшафтної структури піщаних акумулятивних форм у береговій зоні Чорного та Азовського морів /Г.В.Вихованець // Вісник Одеського нац. університету. Географічні та геологічні науки. – 2001. – Т. 6. – Вип. 9. – С. 5 – 14.
5. Лиховид О. М. Джарилгач /О.М.Лиховид. - Скадовськ: АС, 2006. – 100 с.

ШЕВЧЕНКО Т. В.

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕМИ «МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ» В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ

Загальноосвітня цінність шкільного курсу географії полягає в тому, що у процесі його вивчення учні знайомляться з реальним життям у навколишньому середовищі, з життям суспільства в усіх його проявах і зв'язках.

Географічні знання і вміння дають змогу усвідомлено орієнтуватися в соціально – економічних, суспільно – політичних і геоекологічних подіях своєї держави та світу в цілому. Важливе місце при цьому належить методиці викладання географії в школі.

Методика викладання географії – це наука про закономірності й особливості процесу навчання географії в школі. Вона розробляє і встановлює раціональні методи, прийоми, засоби і форми навчальної діяльності, під час якої відбувається свідоме оволодіння учнями системою знань із шкільного курсу географії та формуються відповідні вміння і навички, щодо застосування цих знань.

Знання теоретичних засад методики озброює вчителя необхідним методичним апаратом для самостійної творчої роботи, сприяє зростанню методичної майстерності та підвищенню професійного рівня.

Об'єктом методики викладання географії є процес формування географічних знань, умінь і навичок у загальноосвітній школі, а предметом – система шкільної географічної освіти, а саме: зміст і структура сучасних курсів географії, а також форми і засоби організації навчального пізнання в процесі вивчення шкільної географії, його місце і значення в системі загальної середньої освіти.

Сучасна методика географії розглядає викладання географії як єдиний навчально – виховний процес, який відзначається динамічністю і перебуває у безперервному розвитку.

Перед методикою викладання географії стоять такі завдання:

- 1) визначення мотиву і цілі навчання географії (для чого потрібно вивчати географію?);
- 2) розкриття освітньої, розвивальної і виховної мети шкільної географії;
- 3) відбір та удосконалення змісту шкільних курсів географії;
- 4) розробка ефективних технологій, окремих методів і прийомів навчання (як саме вчити?);
- 5) визначення й обґрунтування різних форм організації навчального процесу (виявлення найкращих умов для застосування різних методів, прийомів і засобів навчання);
- 6) з'ясування особливостей здобування учнями географічних знань, умінь і навичок (як учні вчать, на якому рівні вони засвоюють навчальний матеріал, як розвиваються їхні розумові здібності в процесі навчання, наскільки самостійно вони вміють здобувати знання, тощо). Структура методики навчання географії. Її умовно можна поділити на загальну та окремі методики.

Загальна методика розглядає весь процес навчання географії у школі в цілому. Це не що інше як дидактика шкільної географії, оскільки вивчає те, що є спільним для всіх курсів.

Окремі методики – конкретні методики вивчення окремих курсів шкільної географії. Вони конкретизують основні положення.

Зміст методики викладання географії розробляється, насамперед, на основі розуміння її як науки про організацію процесу навчання географії в школі [5].

Компонентами її змісту є: загальна власне педагогічна ціль навчання географії; конкретні освітні, розвивальні, виховні цілі, засоби навчання географії, методи та форми навчання географії.

Отже, методика викладання географії як педагогічна наука розробляє зміст кожного компонента методичної системи, умови його реалізації з урахуванням специфіки курсу географії та вікових особливостей учнів, вивчає взаємозв'язки між компонентами і розробляє найефективнішу технологію управління процесом навчання, спрямовану на навчання, розвиток і виховання особливості кожного учня.

Зв'язок методики навчання географії в школі з іншими науками
Методика викладання географії має широкі і глибокі зв'язки з педагогічними дисциплінами. Вона розвивається, насамперед, у відповідності з загальними закономірностями і принципами дидактики – науки, яка утворює спільну наукову основу методик всіх навчальних предметів. Тому методику викладання географії можна розглядати як окрему дидактику.

Зміст шкільної географії розробляється на базі теорії змісту загальної освіти в школі; система методів навчання географії і вимоги до них співвідносяться з дидактичними класифікаціями методів навчання; основною формою навчання географії в школі є урок і т.д.

Дидактика, в свою чергу, спирається на методику шкільних курсів, оскільки використовує їхні дані для своїх узагальнень.

У дидактику, наприклад, ввійшли такі результати наукового дослідження з методики:

- способи об'єктивної перевірки і оцінювання знань і вмінь учнів з географії;
- умови і шляхи розвиваючого навчання географії;
- підходи до визначення системи світоглядних ідей і шляхів їх формування в учнів та ін [4].

Методика географії тісно пов'язана також з теорією виховання. Вона розробляє, вивчає, удосконалює і пропагує методи, способи, прийоми і засоби національного виховання у процесі навчання географії. Глибокий зв'язок методики навчання географії з психологією. Він обґрунтовується тим, що знання вікових і індивідуальних закономірностей психіки дітей допомагає знайти найефективніші методи і засоби навчання і виховання під час формування географічних знань, вмінь і навичок. Особливо великий вплив на розвиток методики навчання географії здійснили психологічні дослідження з теорії навчання Н.О. Менчинської, Д.І. Богоявленського, П.П. Гальперіна,

Н.Ф.Тализіної, Є.М. Кабанової – Меллер. Важливо відзначити вчення Л.С.Виготського про випереджаюче навчання, тобто, що правильно організоване навчання завжди повинно випереджувати розвиток, йти попереду нього, служити джерелом нового розвитку. Розвиваюче навчання і виховання ефективні лише тоді, коли вони здійснюються відповідно до вікових особливостей учнів[1].

Географія як навчальний предмет нерозривно пов'язана з методологією наукової географії, яка, спираючись на теорію пізнання навколишнього світу, встановлює шляхи пізнання закономірностей, що виявляють взаємовідношення між географічним середовищем і явищами суспільного життя.

Шкільна географія і методика її викладання має тісні зв'язки з усіма географічними науками, які складають зміст шкільного предмета. Насамперед, з курсами фізичної, економічної та соціальної географії, а також із регіональною географією, геологією, кліматологією, гідрологією, географією ґрунтів, зоогеографією, землезнавством, картографією, з основами топографії тощо[4].

У методиці викладання географії простежуються також тісні зв'язки географії з екологією, економікою, біологією, історією, фізикою, математикою, хімією, астрономією та іншими науками.

По мірі розвитку методики навчання географії поглиблюються і розширюються її зв'язки з логікою. Закони логіки використані у багатьох методичних дослідженнях: під час побудови системи географічних понять в шкільних курсах географії; системи методів і засобів навчання географії і ін.

Однак, шкільний курс географії не можна вважати скороченим варіантом вузівських курсів географії чи сукупністю видержок з окремих предметів. У кожному курсі є система певних елементів знань (фактів, уявлень, понять, закономірностей), які складають його основу і відповідають віковим особливостям учнів[2].

Література:

1. Стадник О.Г. Економічна і соціальна географія України. 9 клас: Майстер клас / О. Г. Стадник. – Х.: Вид – во «Ранок», 2009. – 320с.
2. Географічне методичне об'єднання «Знання».
3. Дорогуцов С.І. Теорія розміщення продуктивних сил і регіональної економіки / С.І. Дорогуцов, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. – К.: Стефед
4. Рекомендації, що до викладення географії в школі при вивченні теми металургія України.
5. Методичні рекомендації при вивченні географії у старшій школі.